

tuum inventaria, id possint? R. *permitti, emissa tamen in scriptis protestatione in singulis actis a respectivis administratoribus super necessitate traditionis ad evitanda majora mala et pro tuitione jurium Ecclesiae. Mens autem est SS. Domini, ut Ordinarii ante vel post traditionem, si fieri possit, super præmissis collectivam faciant protestationem reverenter quidem, sed cum evangelica libertate.*

Parochi qui ob decimarum abolitionem a gubernio illegitime factam damnum passi sunt, possunt juxta oraculum SS. titulo meræ compensationis, *percipere pensiones ab eodem gubernio assignatas, facta tamen prius ab Ordinario loci in communi sive a quolibet ex dictis parochis seu ecclesiasticis in particulari protestatione; per hoc non lædi jus Ecclesiae; et caute monitis earum decimarum debitoribus, eos non esse ab hoc onere liberatos.* Non autem expedit ut parochi subsidia a gubernio intruso percipiant, si nullum habeant compensationis titulum.

Non sunt inquietandæ privatæ personæ quæ ut se servent indemnes ad gubernium usurpatorem *pro regio placet seu exequatur* quoad Bullas pontificias recurrunt. Verum Ordinarii hac in re quantum poterunt, passive se habeant; et si a gubernio super hujusmodi petitionibus interrogati fuerint, juxta leges justitiæ et ad formam sacrorum Canonum sententiam suam patefaciant. S. Pœnitentiaria, ut supra.

425. Quoad onera Missarum, ut ab illis obtineant Beneficiati a sancta Sede reductionem, Benedictus XIV assignat decrementum redituum, atque adauctam eleemosynam per Episcopum. Hoc tamen non impedit, ut et pro aliis causis recurratur, uti passim fit, cum urget necessitas propria vel fratrum, vel fabricæ Ecclesiae, etc. Porro si reductio faciendæ est ex decremento redituum, tabulæ foundationis inspiciendæ sunt, an casum fundator sit contemplatus (quod semper fieri deberet); et quod præscripsit, præstetur. Si nihil habeatur definitum, iterum videndum est, an patroni hæredes teneantur, et possint supplere de proprio; quo in casu erunt cogendi. Secus en regulæ ex laudato Pontifice servandæ, cum ab Episcopo ad Missarum reductionem deveniendum est:

1. Si una cum Missis adsint alia pia onera eroganda, ut eleemosynæ, hæc potius reducuntur, non Missæ; quia talis præsumitur fundatoris mens. Excipe semper, nisi aliud colligatur; — 2. reductio non extendatur ad Missas, quarum celebratione Ecclesia se obstrinxit ex inito contractu, nisi pars altera consentiat. Hinc etiam patronorum consensus solet requiri; — 3. si legatum complectitur Missas in cantu et lectas, illæ prius reducuntur; vel etiam tollantur si fuerit opus, ut lectæ serventur; — 4. reductio componatur ad eleemosynam Missæ

manualis juxta taxam Diœcesanam; non ad eleemosynam Missæ perpetuæ. Et reditus si in posterum augeantur, augeri quoque debet reductarum Missarum numerus, ut æquitas postulat. V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 531, et Synodus Novariensis, p. 115.

Hic autem pro praxi notamus: — 1. apud nos non admittuntur foundationes pro Missis perpetuis et quotidie celebrandis, nisi eleemosyna pro singulis et unius franci et 25 centesimorum. Cetera onera Missarum perpetua non sunt suscipienda sine Episcopi consensu (Synod. p. 115); — 2. eleemosyna tam pro Missis manualibus, quam pro illis quæ ex beneficio vel legato sunt celebrandæ *ad ratam* (id est tot Missæ quot sunt reditus), hodie est apud nos libella una pedemontana (*un franc*). Si autem ex fundatione sive legati sive Beneficii statutus est numerus Missarum, tunc Missæ in præscripto numero celebrandæ sunt, etsi eleemosyna pro unaquaque sit minor *franco*; vel recurrendum ad Episcopum, ut attentis circumstantiis, provideat eas æquiparando Missis *ad ratam* (v. *Lett. Circ. ai Vic. Foranei e Parrochi del card. Morozzo*, 2 aprile 1819); — 3. tempore litis circa aliquod Beneficii jus non licet suspendere Missarum celebrationem ad litis expensas compensandas, nisi primum obtineatur facultas a superiore: item neque hoc modo compensare expensas pro canonica institutione et in Beneficium immissione, inconsulta sancta Sede. Item si debitor aliquis morosus sit ad canonem solvendum pro Beneficio, non ideo beneficiatus Missarum implementum proprio Marte suspendere debet, si adhuc habeat reditus sufficientes pro adimplemento; — 4. non licet proprio Marte Missas imminuere, quia fundi taxa majori gravati sunt, sed recurrendum ad superiorem: excipe nisi Beneficium sit *ad ratam reditus*; — 5. proposita interdicti latæ sententiæ pœna, prohibet S. C. C., approbantibus Urbano VIII et Innocentio XII, ne Capitula, Parochi, Confraternitates onera perpetua Missarum suscipiant sine expressa Episcopi licentia, cujus quidem est videre, num ea onera sustineri valeant.

(Q) Page 449.

426. Nulli dubium bona ab ædituis Ecclesiae (vulgo *fabriciens*) administratis vere ecclesiastica esse, et ideo solius Ecclesiae esse ea moderari, distribuere, etc. Omnia Ecclesiae bona primitus cumulative administrabantur: postea in quatuor partes divisa, una fuit Episcopo assignata, altera Clericis, tertia Ecclesiis reparandis, quarta pauperibus; at ex diverso distribuendi modo, bonorum natura non immutatur. —

V. Parisiis, *De la liberté de l'Église*. — *L'Armonia*, Giorn. relig., anno 1857, n. 58 et seq. (febr.).

Quod vero pertinet ad hospitalia, Montes pietatis, consortia, confraternitates, legata, aliaque loca pia a laicis administrari solita, videndum an non tantum sint ab ecclesiastica auctoritate approbata, sed ipsa auctoritate S. Sedis vel Episcopi erecta sint (quod non supponitur in dubio); an non. In primo casu ea bona habentur uti Ecclesiastica cadentia in Extravagans *Ambitosæ*; non vero in secundo casu, etsi adhuc visitationi Ordinarii subjaceant. Tridentinum, sess. 22, c. ix, de Ref.; imo neque visitari possunt, sine Regum licentia, si ea sub eorum immediata protectione sunt. Vid. de Luca, *De alienationibus*, diss. 1, etc. — V. Bouix, *De jure Regularium*, t. II, pars 5. — Ferrante, *Elementa juris Canonici*, nuper Romæ edita, l. II, tit. 20. — Ferraris, *v^{is} Hospitalis, Hospitalarius*.

Ceterum hac de re inspicienda sunt locorum Concordata atque consuetudines. Quoad Regnum Pedemontanum vid. *Instructio Benedictina*, § 5. — Canestri, *La Giurisprudenza canonica e civile del Piemonte*, tit. 8; et *Cod. Civ.*, art. 456; et lex 20 nov. 1859. Item notetur quod habet Bulla Leonis XII, 4 maii 1828, pro Regno Sabaudia: *Dotem Parœciis sive a regio ærario sive a municipiis assignatam vel proxime assignandam nulli unquam immutationi subjiciendam fore, etiamsi aut nova ipsis pia legata obveniant, aut decimarum alteriusve generis jura recuperentur*.

427. Casus. *Hesichius parochus, alienata sine licentia cuppa Calicis spectantis ad Ecclesiam, ex nummis inde susceptis comparavit munuscula quædam, quibus paulatim ad stuprum induxit Arihemisiam puellam suam parochianam. Quot peccata parochus ille commiserit, et an censuram latam a Paulo II incurrerit?*

R. Ad 1: plura commisit peccata; si enim cuppa erat adhuc apta sacrificio, et hoc non obstante, eam vendidit ut suam, sine animo sacrificandi Ecclesiæ damnum, peccavit peccato furti sacrilegi, peccato infidelitatis in custodiendis rebus ecclesiæ suæ sibi commissis, et peccato inobedientiæ de rebus hisce non alienandis. Item commisit tot peccata mentalis stupri sacrilegi, quot habuit deliberata desideria deflorandi puellam moraliter distincta: quibus singulis addenda malitia incestus, si cognationem spirituales aut carnalem cum illa habebat. Commisit etiam tot peccata scandali, quot interpolatis vicibus eandem tentavit. His omnibus adde stuprum reale sacrilegum, aut si vis sacrilegam realem fornicationem, etc.

R. Ad 2: Me non latet Decretum S. C. Concilii extendens parvitatem materiæ usque ad 25 aureos, scutos 40 circiter monetæ romanæ æquivalentes. Quoniam vero eadem S. Congregatio, teste Fagnano (*In*

l. III, *Decret. de rebus Eccl. non alien.*) etiam dixit, tutum non esse definire in hac materia quænam res sint exiguæ, sicque ad quos limites materiæ parvitas reducatur; ideo saniores dicunt hanc esse determinandam, habito respectu ad majores vel minores talis ecclesiæ facultates, ad circumstantias loci ac temporis et ad consuetudinem. Unde valor cuppæ hisee attentis si habeatur ut exiguus judicio viri prudentis, parochus erit ab excommunicatione immunis; secus non, ni forte alienationis tempore ignorantia non affectata censuram ignorasset, aut ad illam non advertisset. *Ita Resolutio casuum sub Lambertini* (postea Benedicti XIV) *auspiciis data*.

« Un doute ayant été proposé sur la valeur estimative des *res exiguæ*, la S. Congrégation du Concile (in Favent. 22 mart. 1711), citée par le card. Petra, *Comment., ad Constit. V Pauli II*, a déclaré qu'on devait juger tels les objets dont la valeur ne dépasse pas 25 écus d'or, ce qui, dans la monnaie romaine actuelle, correspond à 41 écus, 15 baïoques¹. » Ita Nardi, § 570. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n° 187, not. 6.

(R) Page 453.

428. Quoad renuntiationem quædam notamus.

a. Spectata consuetudine romanæ Curie (quam Ordinarios imitari decet) nequeunt acceptari renuntiationes Beneficiorum curam animarum habentium, sine Pontificis dispensatione, si Beneficiatus saltem tribus annis Beneficium illud non possederit, ut tradit Beraldi, *De renuntiatione*; Layman, in c. *Admonet de renunt.*; Corradus, *In praxi beneficii*, l. V; et Garcias, *de Beneficiis*, pars II, c. III, n. 45. Quod obtinet in Dicecesi Novariensi.

b. Plures renuntiationis causæ: — 1. Causa est *debilitas corporis*, quæ ex mala valetudine vel ex senectute procedit. — 2. *defectus scientiæ competentis*, quæ circa administrationem spiritualium potissimum est necessaria. — 3. *gravis culpa commissa*, ejus Beneficiatus sibi ipsi conscius sit, et quæ etiam penitentia peracta, impediatur quominus functiones Beneficio inhærentes digne et utiliter exercentur. — 4. *personæ irregularitas*. — 5. *malitia plebis*, quando plebs adeo duræ cervicis existit, ut Pastor proficere non possit apud ipsam; esto etiam quod non sit in culpa ut habent cum Pitonio; nam tunc urget charitas ad curandum spirituale fidelium bonum. — 6. *morum iniquitas*, cum nempe retineri nequeat Beneficium sine scandalo, ubi aliter occurri non possit, quam renuntiatione.

¹ En monnaie française, 220 francs. — *Not. edit.*

c. Non tantum Parochi *ob quoddam matrimonium spirituale* quod contrahunt cum Ecclesia propria, redarguendi, si renuntient sine causa; sed etiam vituperandi qui Beneficia, quamvis non curata, dimittunt vel aliqua contradictione vexati, vel quodam animi impetu, et suo ingenio agentes: vel eo fine, ut se labori subducant, et commodius vivant: vel etiam ut tandem aliquando quiescant, talentum Domini sepelientes in tam magna populorum quotidie crescente necessitate, atque honorum operariorum inopia. Deus pro nobis sustinuit crucem; at nos leves labores pro Deo sustinere recusamus! Requies in cœlo, in terra labor. Ceterum hic etiam illi reprehendendi sunt qui etsi communiter inepti habeantur, et forsitan etiam populis damnosi, attamen obstinate renuunt dimittere munus, vel ideo de multis juribus contendunt. — Hac de re si coram Domino tuti esse velimus, sive in retinendo sive in renuntiando officium, consilium piorum, et maxime superioris exquiramus; in tanta re ne propriam causam ipsi nos judicemus. At semel habito consilio, strenue agamus omnes difficultates in Domino spernentes.

Diximus *quoddam matrimonium spirituale*; nam quod dicatur Curatos esse sponsos Ecclesiæ, patres et pastores populi, ideoque debere esse perpetuos, in proprio sensu intelligitur de Episcopis qui vere sunt animarum pastores a Christo Domino instituti; quoad Parochos vero non nisi improprie, quia sunt ex primis cooperatoribus episcopalis sollicitudinis (Ita Pignatelli apud Bouix, *de Parocho*). Ad rem Angelicus. 2, 2, q. 185, a. 4: et 189, a. 7: *Presbyteri curati non obligantur voto perpetuo et solemniter ad curam animarum, sicut obligantur Episcopi; unde Episcopi præsulatum non possunt deserere absque auctoritate romani Pontificis*. Imo communior et nobis probabilior sententia docet Episcopos teneri de jure divino permanere in suis Episcopatibus, et ideo nec licite nec valide posse papam cum eis dispensare sine gravi causa translationem, vel renuntiationem acceptando. Translatio autem a solo Pontifice probatur; hæc enim merito refertur inter causas majores; et qui propria auctoritate Episcopus se de una in aliam Ecclesiam transfert, utraque privatur. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, r. 104. — Bouix, *De Episcopo*, pars 3, c. 2.

d. Plures S. C. C. decisiones recentes quoad resignationes, depositiones, et permutationes circa Beneficia, vid. apud *Analecta juris Pontificii*; Romæ; anno 1854, pag. 2182; anno 1856, pag. 2184; anno 1858, pag. 790; anno 1859, pag. 1624 et 1767; anno 1861, pag. 578, etc.

TRACTATUS DUODECIMUS

DE SACRAMENTO MATRIMONII

Tractatum in sex disputationes dividimus: 1. erit de Matrimonio natura ac proprietatibus; 2. de illius præparatione, seu de sponsalibus; 3. de impedimentis eorumque dispensatione; 4. de illius celebratione; 5. de effectibus; 6. de dissolutione.

Divisionis ratio explanatur: 1. supponimus Parochum recens institutum, qui Matrimonium primo sit celebraturus. Ante omnia oportebit, ut bene perspectam habeat naturam ejusdem; 2. sequitur, ut omnia ad illud celebrandum præparentur: quare de sponsalibus disserendum, quæ sunt præparatio ad illud; 3. ad præparationem etiam pertinet, ut inspicatur an aliquod adsit impedimentum, ut tolli possit; 4. si nulum sit impedimentum, vel quod aderat sublatum, restat ut ad celebrationem progrediatur; 5. matrimonium rite celebratum effectus quosdam producit, quos Parochus debet agnoscere, ut officiis suis satis faciat; 6. demum evenire poterit, ut matrimonii quæretur solutio; sciat ergo Parochus causas dissolutionis.

DISPUTATIO PRIMA

DE MATRIMONII NATURA, DIVISIONE, PROPRIETATIBUS

CAPUT PRIMUM

DE MATRIMONII NATURA AC DIVISIONE

429. Q. 1. *Undenam Matrimonii nomen?*

R. Matrimonii nomen a matris munere ductum est. A matre potius quam a patre hæc conjunctio appellata fuit: *Propter quod* (infans), ait Gregorius IX, *magis materno indiget solatio, quam paterno, sibi que ante partum onerosus,*